

D120 1979

1979, 24. října, Praha. – Stanovisko k průběhu a výsledku procesu se členy Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných a signatáři Charty 77 zaslané Nejvyššímu soudu ČSSR.

Dne 23.10. t.r. uznal senát Městského soudu v Praze ing. Petra Uhla, Václava Havla, dr. Václava Bendu, Jiřího Dienstbiera, Ottu Bednářovou a Danu Němcovou vinnými trestným činem podvracení republiky podle § 98 odst. 2 trestního zákona. Odsoudil je k trestu odnětí svobody na dobu od 2 až 5 let za činnost, která ve své podstatě je jen konkrétním plněním povinnosti dbát o zachování zákonnosti, ukládané občanům článkem 17 Ústavy naší republiky. Obžaloba byla násilně vykonstruována a v celém řízení od počátku nebyly dodržovány zásady čs. právního řádu.¹ Kolem procesu byla ze strany orgánů moci vytvořena atmosféra nátlaku nejen na obžalované, ale i na další občany, kteří se chtěli přesvědčit o tom, jak je ve věci dbáno zásad i norem zákonnosti. Řada z nich byla bezdůvodně zadržena, mezi nimi manželka obžalovaného ing. Petra Uhla Anna Šabatová, proti některým bylo použito fyzického násilí. Skutečnost, že veřejného přelíčení se nesměli účastnit ani přátelé obžalovaných, ani zahraniční novináři, zástupci cizích zastupitelských úřadů i mezinárodních organizací zabývajících se v souladu se zásadami OSN ochranou lidských práv, může vést jen k domněnce, že organizátorům procesu šlo o zastření faktického i právního stavu věci. Také v čs. sdělovacích prostředcích jsou uváděny o činnosti obžalovaných prokázané nepravdy.

Proces je právem odsuzován řadou vlád států, které společně s naší republikou jsou signatáři Závěrečného aktu Konference pro bezpečnost a spolupráci v Evropě z Helsinek roku 1975, podstatnou částí mezinárodního komunistického hnutí i demokratickou a pokrokovou veřejností, jíž záleží na opravdové politice uvolňování a mírového soužití.²

Z těchto důvodů se domníváme, že průběhem procesu i jeho výsledkem byly porušeny zásady našeho právního řádu a poškozeny zájmy ČSSR ve světě. Považujeme za svou povinnost upozornit na to Nejvyšší soud, k němuž se obžalovaní odvolali proti rozsudku. Očekáváme, že Nejvyšší soud zjedná ve věci nápravu a přispěje alespoň ke zmírnění škod tímto procesem způsobených naší společnosti i jejímu mezinárodnímu postavení.

Jiří Hájek, Zdena Tominová, Ladislav Hejdlánek mluvčí Charty 77

· ČSDS, sb. Charta 77, archiv J. Hájka. – Strojopis, průpis.

¹ Závěrečnou zprávu o podání obžaloby v trestní věci proti obviněným podala Generální prokuratura ČSSR Správa vyšetřování StB. Výsledkové protokoly 10 členů VONS viz AMV, V-40825 MV, sv. 1-9, 11.

Při soudním přelíčení předseda soudu dr. Kašpar hrubě porušoval jednání: nebyli vyslechnuti svědci, soudní řízení neprokázalo žádný bod obžaloby. Soud ignoroval skutečnost, že VONS opíral svou činnost o 29. článek platné čs. Ústavy, který občanům zaručuje petiční právo, tj. obracet se ke státním orgánům s

návrhy, podněty a stížnostmi.

Průběh procesu viz: Podrobná situační zpráva z prvního a druhého dne hlavního líčení ve věci šesti obžalovaných signatářů Charty 77 a členů Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných. S přílohami. In: Informace o Chartě 77, roč. 2 (1979), mimořádné číslo, s. 2-19; Nad procesem. Samizdatový sborník.

2 24. října vydala Rada svobodného Československa (RSČ) prohlášení, jehož anglicky psaný text byl rozeslán různým veřejným organizacím a byl rozdáván při demonstraci před budovou čs. delegace OSN v New Yorku: Právilo se v něm mj.: „Husákův režim se rozhodl uvěznit (šest z jedenácti zatčených) vzdor četným protestům vlád, organizací, politických stran a osobností západního světa, kteří jednoznačně prohlásili, že akce pražské vlády proti československým disidentům je v rozporu s mezinárodními smlouvami jednajícími o lidských právech, zejména s helsinskou dohodou. V polemice o významu helsinské dohody mezi Západem a Východem pražský režim nepřestal opakovat, že respektuje lidská práva, protože zaručují občanům tzv. sociální práva, avšak zlehčoval postoj západních zemí v jejich důrazu na respektování tradičních politických, kulturních a náboženských práv. Ze zřejmých důvodů nemohl Husákův režim šest odsouzených obvinít proto, že žádali dodržování lidských práv. Obžaloba musela proto obsahovat cosi temného, vymyšlené historie, že byli vinni z protistátní činnosti, protože udržovali styk s časopisy na Západě a že se stali nástrojem kontrarevoluční páté kolony pod ochranou cizích ochránců, včetně organizace NATO, jak napsalo Rudé právo 20. října... Pražský režim je na omylu, když se domnívá, že jeho arogantní a nezodpovědná politika potlačí veřejné mínění v nekomunistických zemích. Československý lid doma a Češi a Slováci v exilu protestují proti tomuto nejnovějšímu kroku čs. komunistické vlády a prohlašují se solidární s oběti pražské socialistické justice. Připomínáme světu, že když čs. komunistický režim vynesl rozsudek, ve skutečnosti odsoudil helsinskou dohodu, kterou ratifikoval.“ Národní politika (Mnichov), č. 12 (prosinec 1979), s. 3.

V době pražského procesu vznikl jako paralela k čs. VONS britský Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných, jehož posláním bylo burcovat zahraniční veřejnost k podpoře šesti odsouzených. V čele britského VONS pracovali J. Lang, J. Josten, T. Vybíral, V. Bukovský a předseda polské exilové vlády E. Raczyński.

Státní department USA vydal proti rozsudku protestní prohlášení, stejně ostře odsoudily proces vlády Velké Británie, Švédska, SRN a d., řada politických stran, odborových centrál atd.

24. listopadu bylo v Paříži uspořádáno setkání delegátů výborů na obranu svobod Československa. Francii reprezentoval Výbor 5. ledna, Velkou Británii Labour Focus on Eastern Europe, Kampaň solidarity s východní Evropou, Belgie Výbor 1. května, Švýcarsko Výbor socialistické solidarity s opozičními občany ve východních zemích, Německo Socialistický výbor pro východní Evropu. Závěrem byla ustavena Mezinárodní komise k prozkoumání občanských práv v ČSSR, kterou navrhl Národní výkonný výbor britské labouristické strany.

Proces měl velký ohlas i ve východní Evropě, zejména v Maďarsku. V Budapešti kolovaly tři dokumenty zaslané mj. signatářům Charty 77. První dokument byl

podepsán třemi intelektuály (György Benze, János Kenedi, János Kis), druhý byl signován 185, třetí 127 osobami. Informace o Chartě 77, roč. 3 (1980), č. 2, s. 1-4. Obsahem všech tří textů bylo pohoršení nad rozsudky soudu a žádost o zrušení trestů.

V Polsku protestoval Výbor společenské sebeobraný (KSS-KOR) – viz D119 (21.10.1979). V SSSR odsoudil proces A. Sacharov a další členové Moskevské skupiny nápomoci při plnění helsinských dohod. Viz též D122 (6.11.1979). Ve Varšavě se konala koncem října demonstrace za propuštění politických vězňů v Československu a v Polsku. Počátkem listopadu 1979 se v dané věci přihlásil ze Štětína prohlášením zakládající výbor svobodných odborů. Rovněž výbor Kongresu Poláků v USA odsoudil pražský proces.

Plné znění: In: Informace o Chartě 77, roč. 2 (1979), mimořádné číslo • Listy, roč. 9 (1979), č. 6, s. 24.

Komentáře: Zahájení procesu v Praze. In: Vídeňské svobodné listy, roč. 34 (1979), č. 43, s. 1 • Demokratičtí socialisté protestují! Svobodu chartistům! Zrušit hanebné rozsudky!. In: Právo lidu, roč. 82 (1979), č. 4, s. 1 • Praha chystá procesy. In: Listy, roč. 9 (1979), č. 4, s. 42-50 • Husákov režim odsúdil Helsinskú deklaráciu. In: Naše snahy, roč. 15 (1979), č. 6, s. 1-3 • Po procesu s pražskými disidentami. Tamtéž, roč. 16 (1980), č. 1, s. 5-6 • Evropský parlament o Československu. Listy, č. 5, s. 60 • Jan: Tři důvody pro šest rozsudků. Tamtéž, č. 6 (mimořádné číslo), s. 1-3 • Film dvou dnů. Tamtéž, s. 9-11 • Amnesty International hájí oběti pražského procesu. Tamtéž, s. 11-12 • Provokační zatýkání pokračuje. Tamtéž, s. 13 • Výstrahy, jež prý nejsou zastrašováním. Tamtéž, s. 14 • Jak reaguje světová veřejnost. Tamtéž, s. 17-22 • Dalimil: Procesy. Tamtéž, č. 7 (prosinec 1979), s. 1-2 • Křivánek, L.: Tvrdá rána Chartě 77. In: Americké listy, č. 28 (13. července 1979), s. 7 • Schulz, Milan: Komentáře. ÚSD, sb. RFE, pol. blok S-871, 24.10.1979, S-873, 26.10.1979, S-876, 29.10.1979, S-904, 26.11.1979 • Komentáře A. Kalinové, red. Štefana, Podivínského, K. Jezdinského, ÚSD, sb. RFE, pol. blok S 787-S 790 • S 792-S 797 • S-803-808 • S-821 • S-845 • S-846 (srpen-září 1979) • Komentáře S. Volného, tamtéž, pol. blok S-864, S-869, S-867, S-869-870 (říjen 1979) • A. Kalinová, S-865, S-872, S-874, S-878 (říjen 1979) • Komentáře Hlasu Ameriky: Dopis 30 amerických senátorů G. Husákovi 2.11.1979. ÚSD, sb. FMV-Ch, RO 76/79 • Protest kanadské federální poslanecké sněmovny ministru zahraničních věcí A. Chňoupkovi. Tamtéž, RO 77/79 • Komentáře BBC:

K procesu. 8.11.1979, tamtéž, RO 78/79. Komentář v britské televizi o filmu Under surveillance o procesu. Tamtéž, RO 85/79 • Proces s 10 členy VONS. In: Doba, říjen 1979, s. 2-4 • Rozsudky nad Chartisty. In: Hlas domova, roč. 29, č. 22 (29.10.1979), s. 1-2 • Po rozsudku v Praze. Tamtéž, č. 25-26 (17.11.1979) • Rozhovor s dr. Prečanem o pražském procesu. Libri prohibiti, archiv VONS • Kdy bude politický proces s deseti? In: České slovo, roč. 15 (1979), č. 9, s. 1, 4 • Chartisté do pátého měsíce vyšetřovací vazby. Tamtéž, č. 10, s. 1-2 • Západ i Východ protestují proti rozsudkům v Praze. Tamtéž, č. 11, s. 1-3 • Medek Ivan: K procesu v Praze. Tamtéž, č. 12, s. 7 • Rakouské osobnosti protestují. In: Vídeňské svobodné listy, 25. října 1979, s. 1 • Tvrdé rozsudky v Praze. Tamtéž,

31. října 1979, s. 1 • Zastavit pronásledování. *Tamtéž*, 15. listopadu 1979, s. 1 • Mezinárodní obžaloba ČSSR. *Tamtéž*, 22. listopadu 1979, s. 1 • Po pražském procesu. In: *Londýnské listy*, říjen– listopad 1979, s. 2–3 • Ofenziva proti Chartě. In: *Nový domov*, č. 23 (8. listopadu 1979), s. 1 • M. S.: Pouze obžaloba hovoří. In: *Americké listy*, 14. prosince 1979, s. 5 • Demokratičtí socialisté protestují! Svobodu chartistům! In: *Právo lidu*, roč. 82 (1979), č. 4, s. 1 • Proces s 10 členy VONS. In: *Doba*, říjen 1979, s. 2–4 • Záznam z procesu s členy VONS. *Tamtéž*, prosinec 1979, s. 16–47 • Havel, Václav: Vlastní obhajoba v procesu s VONS. In: *O lidskou identitu*, Londýn 1984, s. 331–341 • Poslední slovo J. Dienstbiera před městským soudem. In: *Čtverec*, č. 2, 1980, s. 2–6 • Proces proti Chartě. In: *Magazín*, č. 7–8, 1979, s. 9–13 • Řehák, Edmund: Mezinárodní obžaloba ČSSR. In: *Nový domov*, č. 26, 20. prosince 1979, s. 6 • Medek, Ivan: K procesu v Praze. In: *Národní politika*, č. 12, 1979, s. 5 • Týž: Kdo je dr. V. Benda • Kdo je V. Malý • J. a D. Němcovi a J. Bělíková. In: *Americké listy*, č. 40–43 (5.10., 26.10.1979), s. 5, s. 13 • Bidlasová, Jitka: Poznámky k procesu. In: *Informační materiály*, č. 34, únor 1980, s. 3–5 • Valenta, Vladimír: Kafka žije. Pražský proces. In: *Západ*, roč. 2 (1980), č. 1, s. 7 • Právníkový rozbor a komentář Gordona Wrighta k procesu. *Tamtéž*, č. 1, s. 14–15, č. 2, s. 7–8 • Pražský proces na evropských scénách. In: *Listy*, roč. 10 (1980), č. 6, s. 48 • Evropský parlament znovu o Československu. *Tamtéž*, s. 51 • Vohryzek, Jindřich: Charta 77 a lidská práva v Československu. In: *Nezávislí socialisté 1977–1979*, samizdatový sborník.

Oficiální komentáře v *Rudém právu*: Hoření, Zdeněk: Karta falešná a marná, č. 248 (20. října 1979), s. 2 • Soudní líčení, č. 250 (23. října 1979), s. 2 • Hečko, Jiří: Nelze beztrestně porušovat zákony, č. 251 (24. října 1979), s. 2 • Tresty rozvratníkům. *Tamtéž*.